Obraz Boga — antropologia i godność człowieka

Bóg, stworzenie i człowiek • Rdz 1:26–31

Myśl przewodnia

„Obraz Boga” jest biblijną podstawą refleksji o naturze, godności, relacjach i odpowiedzialności człowieka.

Opowieść i opracowanie dla uczestnika

Rdz 1:26–31 wprowadza człowieka jako stworzenie na obraz i podobieństwo Boga. Hebrajskie słowa zwykle oddawane jako „obraz” i „podobieństwo” bywają przedmiotem szczegółowych analiz. Same wersety podkreślają wyjątkowe miejsce człowieka oraz wspólne odniesienie mężczyzny i kobiety do obrazu Boga. Nie wyjaśniają jednak przez jedną definicję, na czym dokładnie ów obraz polega.

Wśród głównych kierunków interpretacji wymienia się podejście reprezentacyjne (człowiek reprezentuje Boże panowanie na ziemi), relacyjne oraz wskazujące na właściwości i odpowiedzialność moralną. Każde ujęcie wymaga argumentów, a przedstawienie ich jako wykluczających się wzajemnie może być zbyt proste. Warto sprawdzić, co dany pogląd wyjaśnia, a co pozostawia niewyjaśnione.

Godność człowieka i jego zdolność do wykonywania określonych zadań należy wyraźnie odróżnić. Jeśli godność wiążemy wyłącznie z pamięcią, produktywnością lub siłą, łatwo pozbawić jej dzieci, ludzi chorych i osoby z niepełnosprawnością. Biblijna perspektywa daje podstawę do głębszego, bardziej konsekwentnego szacunku dla życia ludzkiego.

Przeczytajmy także Rdz 9:6 i Jk 3:9: motyw obrazu lub podobieństwa Boga pojawia się tam w związku z zakazem przemocy i z odpowiedzialnością za słowa. Rdz 1:28 mówi zaś o ludzkiej władzy wobec stworzenia. Pytanie etyczne brzmi: jak władza ma pozostawać służbą dobru, a nie usprawiedliwieniem wykorzystania innych?

Hebrajskie *celem* i *demut* z Rdz 1:26–27 są przedmiotem odmiennych interpretacji antropologicznych. Z tekstu wynika co najmniej wspólna godność mężczyzny i kobiety oraz powierzona ludziom odpowiedzialność. Jk 3:9 wykorzystuje motyw podobieństwa do Boga w kontekście wypowiadanych słów. Warto sprawdzić, czy dana doktryna rzeczywiście wynika z tych fragmentów, czy wymaga dalszych przesłanek.

Współczesne spory o prawa człowieka, równość i godność mają różne podstawy filozoficzne. W tej lekcji analizujemy argument biblijny, a następnie uczymy się prowadzić rozmowę z ludźmi myślącymi inaczej bez naruszania ich godności.

Cele lekcji

- Porównuje główne kierunki rozumienia „obrazu Boga”.
- Przywołuje argumenty z Rdz 1, Rdz 9 i Jk 3.
- Uzasadnia rozróżnienie między godnością osoby i oceną czynu.
- Wskazuje w tekście odpowiedź na pytanie: Jakie wnioski są tekstowo mocne, a które pozostają interpretacją?

Przebieg zajęć

Problem badawczy — 6 min

Zaproponuj trzy tezy: „Wartość człowieka zależy od zdolności”, „każdy człowiek ma godność”, „każdy człowiek postępuje dobrze”. Zapytaj, które są zgodne z Rdz 1.

Lektura i kontekst — 15 min

Poznaliśmy różnorodność stworzenia. W tej lekcji dochodzimy do opisu człowieka w Rdz 1:26–31. Czytamy Rdz 1:26–31.

Porównujemy interpretacje — 13 min

Podziel grupę na trzy zespoły interpretacyjne: reprezentacja, relacja, odpowiedzialność. Każdy przygotowuje dwa argumenty z tekstu i jedno pytanie krytyczne wobec własnego stanowiska.

Seminarium i karta analizy — 20 min

Dyskusja nad tezą: „Godność i ocena postępowania to dwa różne zagadnienia". Uczniowie odnoszą ją do sytuacji szkolnej, do Jk 3:9 i do zasad rozmowy w sporze. Zapisują kontrargument i odpowiedź.

Samodzielny wniosek — 6 min

Każdy formułuje własny, ostrożny wniosek na dwa zdania: co wynika z tekstu i jaki ma to wymiar etyczny.

Ćwiczenie uzupełniające

Zbuduj mapę argumentu z Rdz 1, Rdz 9 i Jk 3, zaznaczając tezę, zastosowanie i ograniczenie.

Pytania i propozycje odpowiedzi

Jakie wspólne twierdzenie dotyczące mężczyzny i kobiety zawiera Rdz 1:27?

Oboje należą do ludzkości stworzonej na obraz Boga.

Czy tekst rozstrzyga spór o jedną definicję obrazu?

Nie w postaci ścisłej definicji; interpretacje należy weryfikować kontekstowo.

Jak Jk 3:9 wykorzystuje motyw podobieństwa Boga?

Uzasadnia krytykę szkodliwych słów wobec innych.

Jakie wnioski są tekstowo mocne, a które pozostają interpretacją?

Mocne: odniesienie obrazu Boga do ludzi obu płci; dyskusyjne: szczegółowa definicja cech stanowiących ten obraz.

Pomoce dydaktyczne

- wydruki Rdz 1:26–31, Rdz 9:6, Jk 3:9
- arkusz porównania stanowisk
- karta pracy i przybory do pisania
- słownik biblijny jako pomoc opcjonalna

Wskazówki biblijne i wychowawcze

- Rdz 1:26–27 potwierdza wspólną godność kobiety i mężczyzny. Tekst nie uzasadnia hierarchizowania wartości ludzi ze względu na pochodzenie, sprawność czy wyniki. | Uzupełnienie IV: Rdz 1:27 odnosi stworzenie na obraz Boga do mężczyzny i kobiety. Nie redukuj wartości człowieka do sprawności, wieku, wyglądu, pochodzenia ani zdolności religijnych. Wyrażenie „obraz Boga" bywa rozumiane na różne sposoby; sam tekst nie podaje jednej słownikowej definicji.
- Oddziel obserwacje zawarte w tekście od wniosków i odniesień współczesnych; pozostaw czas na pytania, także bez odpowiedzi.

• Udział w rozmowie i modlitwie jest dobrowolny. Dziecko może pytać, milczeć i zgłaszać wątpliwości.

• Tekst mówi o stworzeniu człowieka na obraz Boga; nie daje jednej wyczerpującej definicji tego wyrażenia.

• Rdz 1:27 wymienia mężczyznę i kobietę w tym samym kontekście „obrazu Boga”; wskazuje na wspólną godność.

• Rdz 1:28 mówi o błogosławieństwie oraz zadaniach danych ludziom. Wniosek o trosce wymaga czytania razem z Rdz 2:15 i zasadą odpowiedzialności.

• Godność człowieka nie zależy od wyglądu, sprawności, wyników, statusu ani użyteczności. Nie wykorzystujemy dzieci do publicznych zwierzeń o przemocy lub doświadczeniach osobistych.

• Nie twierdź, że Biblia zawiera współczesny katalog praw człowieka w gotowej formie. Odróżnij tekst starożytny, interpretację teologiczną i współczesne zastosowanie.

• Rdz 1:26–27 potwierdza wspólną godność kobiety i mężczyzny. Tekst nie uzasadnia hierarchizowania wartości ludzi ze względu na pochodzenie, sprawność czy wyniki.

• Uwagi do interpretacji i bezpieczeństwa: Rdz 1:27 odnosi stworzenie na obraz Boga do mężczyzny i kobiety. Nie redukuj wartości człowieka do sprawności, wieku, wyglądu, pochodzenia ani zdolności religijnych. Wyrażenie „obraz Boga” bywa rozumiane na różne sposoby; sam tekst nie podaje jednej słownikowej definicji.

Kontynuacja w domu

Porównajcie dwa ujęcia „obrazu Boga”, przy każdym podając teksty, na których opiera się argument.